

N°. 5. Eesti-Ma Rahwa

Kalender,

ehk

Läht = Mat

1796.

Kasta peäle, parrast meie

Jesanda Jesusse Kristusse
Sündimist.

Tallinnas,
Erakaitud Lindmorsse Kirjadega.

Pärrast sedda kallist Jhesuse Krisuse
fündimist, on tänuawo se 1796. aasta.

Pärrast ma-ilma lomist = = = 5745

Pärrast Lutterusse õige usso illes-
wõtmist = = = 280

Pärrast wanna katko = = = 139

Pärrast sedda kui wäggi Pranburgi
läks = = = 118

Pärrast sedda kui Toompä põllend 112

Pärrast sedda sure nälja hakkatust 101

Pärrast teist katko = = = 86

Pärrast meie armolisfema Keisri-ja

Sure Praua R A T A R I A

Fündimist = = = 67

ärrast sedda kui ta hakkand wallit-

fema = = = 34

Pühha - Päwa Märk S. E.

Zoulo - ja Wasla - päwa wahhel,
on 10 Nädalat.

Märlide selletamine.

Noor ku.

Essimenne merendel.

Täis ku.

Wijimne merendel.

Hea aadrit lasta.

Hea kuppõ lasta.

Hea arstimisse rohto wõtta.

Hea külwada ning istutada.

Hea lapsi wõõrutada.

Sedda, mis pitteliste peab lastwama.

Hea puid raiuda hone tarwis.

Abjo tarwis.

p. pärrast.

p. l. pärrast lounat.

e. l. enne lounat.

P. Pühha.

GAMUNXUS. Meäri = Kr.

Kristusse ümberleikamisf.		Luf. 2, 21.
1 Teisipäärw	Meäri. P.	Wita JESUS
2 Resknäddal	Ubel	Rulmad
3 Neljapäärw	Set	✓ selged
4 Rede	Enof	Päwad.
5 Loupäärw	Metusalem	✠ lange

Larkat Homifo = Maalt, Matt. 2, 1.		
6 Pühhap.	3. Running. P.	7, 30. p. 2.
7 Esmasp.	Julianus	film.
8 Teisipäärw	Errart	Wahhel
9 Resknäddal	Peatus	✓ uduusid
10 Neljapäärw	Paawli P.	Päwad
11 Rede	Swrain	✠
12 Loupäärw	Rein	✓ lumme

JESUS 2 aastat wanna. Luf. 2, 41.		
13 Pühhap.	1. P. p. 3. R. P.	✠ 0, 10. p. 2.
14 Esmasp.	Beliks	saogo.
15 Teisipäärw	Lirik.	Wende

Sel Kuul on 31 Päwa.

16 Resknäddal	Sten-Jöran	järrel
17 Neljasp.	Tönnise P.	✠
18 Rede	Uksel	tuulsed
19 Loupäärw	Sara	

Pulmad Rana Liinas. Joann. 2, 1.		
20 Pühhap.	2. P. p. 3. R. P.	C 11, 3. p. 2.
21 Esmasp.	Neto	tuiska-
22 Teisipäärw	Winsent	✠ sed
23 Resknäddal	Lotta	Ilmas,
24 Neljap.	Timotens	✠ pdrawad
25 Rede	Paawli. Umb.	kans
26 Loupäärw	Polikarpus	gema

Pealikust Kapernauma Liinas. Matt 8, 1.		
27 Pühhap.	3. P. p. 3. R. P.	film
28 Esmasp.	Karel	
29 Teisipäärw	Samuel	✠ 1, 1. p. 2.
30 Resknäddal	Udelgund	pole
31 Neljap.	Ann	✠

1 Rede	Pirrit	✠
2 Loupääw	Kuulinla P.	Range
Kristus Laewa = peäl, Matt. 8. 23.		
3 Pühhap.	4 P. p. 3. R. P.	kulun
4 Esmasp.	Veronika	✓ selge
5 Teisipääw	Ngata	(3, 36. e. l.
6 Restnäädal	Doorlenne	taewa:
7 Neljapääw	Rikart	✠ ga.
8 Rede	Räsperdina	Pehmed
9 Loupääw	Salomon	^
Umbrohhust, Matt. 13, 24.		
10 Pühhap.	5 P. p. 3. R. P.	Ilmad
11 Esmasp.	Edo	Lummes
12 Teisipääw	Eulalia	☀ 1, 3. e. l.
13 Restnäädal	Penigna	saos
14 Neljapääw	Valentin	ja
15 Rede	Wauština	^
16 Loupääw	Juljana	kange

Wina: mäest. Matt. 20, 1.		
17 Pühhap.	9 P. e. R. ill. P.	tulega
18 Esmasp.	Konfordia	^ woiksid
19 Teisipääw	Simon Apost.	(8, 10. p. l.
20 Restnäädal	Eigarius	
21 Neljapääw	Jesaias	tulla.
22 Rede	Meeti P.	Lummes
23 Loupääw	Serenus	saddo
Kulmi: Mehhest. Luk. 8, 4.		
24 Pühhap.	8 P. e. R. ill. P.	ja
25 Esmasp.	Maddiske P.	●
26 Teisipääw	Wiktorius	tuisl.
27 Restnäädal	Nestor.	☀ 3, 2. p. l.
28 Neljapääw	Leander	Selgeb
29 Rede	Justus	✠ Päwad.

I Loupääw	Albinus	Heits
Kristusse Kainatam, Luf. 18, 31.		
2 Pühhapääw	<i>1. P. Paastus</i>	lif.
3 Esmaspääw	<i>Gerz</i>	^ kud,
4 Teisipääw	<i>Wastla P.</i>	kül.
5 Kestnääddal	<i>Tuhla P.</i>	) 10, 49. e. L.
6 Neljapääw	Kotwrid	+ mad
7 Kebe	Perpetua	<i>Päwad.</i>
8 Loupääw	Siprian	<i>Sori P.</i>
Kristusse Kainatam, Matt. 4, 1.		
9 Pühhap.	<i>2. P. Paastus</i>	Wahhel
10 Esmasp.	Mikeus	+ selge
11 Teisipääw	Konstantin	+ kilmaz
12 Kestnääddal	Krefor.	<i>2, 31. p. L.</i>
13 Neljapääw	Ernestus	ja
14 Kebe	Sakarias	• tule
15 Loupääw	Longinus	ga,
Kananea Naesest, Matt. 15, 21.		
16 Pühhap.	<i>3. P. Paastus</i>	wahhel

17 Esmasp.	Truto	nd
18 Teisipääw	Willeminna	^ dune
19 Kestnääddal	Kabriel	ja
20 Neljapääw	Matrona	<i>4 26. p. L.</i>
21 Kebe	Pent	+ pehine;
22 Loupääw	Kawael	Päwal
Sest kes karratist waenatud. Luf. II, 14.		
23 Pühhap.	<i>6. P. Paast.</i>	fulla,
24 Esmasp.	Kasimir	odd
25 Teisipääw	<i>Paast Mar. P.</i>	
26 Kestnääddal	Emanuel	* kül.
27 Neljapääw	Kustaw	mad,
28 Kebe	Kideon	☼ 2, 3. e. L.
29 Loupääw	Kido	* selge
5000 Mehhe Södtmissesest Joann, 6, 1.		
30 Pühhap.	<i>5. P. Paastus.</i>	taera,
31 Esmasp.	Dettlaus	ga.

WIKKE. Jürri: ehf Mahla: Ku.

1 Teisipáám	Karjaliste P.	Uddused,
2 Restnáddal	Teodorus	niisked
3 Nelsjapáám	Werdinand	6, 3. p. L.
4 Rede	Ambros	ja
5 Loupáám	Maksim	peh:

Aristus krowidega wissatud, Joann 8, 46.

6 Pühhap.	W. Paastus	med
7 Esmaasp.	Naron	Ilmad,
8 Teisipáám	Liborius	wahhel
9 Restnáddal	Bogislaus	wihmas
10 Nelsjasp.	Leo	wahs
11 Rede	Julius	5, 32. e. L.
12 Loupáám	Etsekiel	hel

Aristusse sisse: sditmissesf. Matt. 21, 1.

13 Pühhap.	7 P. Paastus	tule:
14 Esmaasp.	Antonia	aa. —
15 Teisipáám	Karin	Nende
16 Restnáddal	Rudolf	jär:
17 Nelsjap.	Enur Nelsja P.	rel

Sel Kuul on 30 Päwa.

18 Rede	Enur Rede	
19 Loupáám	Simon	C 10, o. e. L.

Aristusse illestoumissesf. Mark. 16, 1.

20 Pühhap.	1 Pühha	on
21 Esmaasp.	2 Pühha	sojemad,
22 Teisipáám	3 Pühha	peawas
23 Restnáddal	Jürri P.	paist:
24 Nelsjapáám	Albert	fed
25 Rede	Markusse P.	Il:
26 Loupáám	Etsekiel	10, 48. e. L.

Küni-pandud Uksf. Joann 20, 19.

27 Pühhap.	1 P. p. Kr. illest.	mad
28 Esmaasp.	Klaus	lota.
29 Teisipáám	Vitalis	
30 Restnáddal	Reinmund.	

1 Meljapääw	Bolbri P.	Mär.
2 Rede	Sigismund	rista
3 Loupääw	Leidmüne	2, 5. e. l.
Heast farjatsfest, Joann. 10, 12.		
4 Pühhapääw	2 P. p. Kr. III.	minne:
5 Esmaasp.	Susanna	pärrast
6 Teisipääw	Lomisilla	*
7 Restnääddal	Janislaus	sedda
8 Meljapääw	Tesiderius	tuul:
9 Rede	Job	sed,
10 Loupääw	Parnabas	8, 45. p. l.
Urritesse aia pärrast Joann. 16, 16.		
11 Pühhap.	3 P. p. Kr. III.	willub,
12 Esmaasp.	Kert	...
13 Teisipääw	Liberatus	Ilmad,
14 Restnääddal	Sabina	on
15 Meljasp.	Linno + Pääw.	lota.
16 Rede	Zodokus	+ Wihma
17 Loupääw	Erif.	sed

Kriisusje arraminnemisfest. Joann. 16, 5.		
18 Pühhap.	4 P. p. Kr. III. P.	III, 39. p. l.
19 Esmaasp.	Potensia	willub
20 Teisipääw	Vill	Pawad.
21 Restnääddal	Tesiderius	segga
22 Meljapääw	Tule + Pääw.	* ne,
23 Rede	Eduarb	... willo,
24 Loupääw	Penediks	

Digest pallumisfest. Joann. 16, 23.		
25 Pühhap.	5 P. p. Kr. III. P.	6, 7. p. l.
26 Esmaasp.	Ester	tule:
27 Teisipääw	Peet	ja
28 Restnääddal	Willem	wilmas
29 Meljapääw	Suur + Pääw.	ga.
30 Rede	Petronella	+
31 Loupääw	Wikand.	

Rõnnustajast, Joann. 15, 16.

1 Pühapäär	6 P. pr. Kr. III. P.	II, 33. e. l.
2 Esmasp.	Hiskia	†
3 Teisipäär	Rasmus	Selge
4 Keeltnäddal	Liso	taew;
5 Neljapäär	Poniwafius	sojad
6 Rede	Artemius	♣ waik-
7 Lõupäär	Lukretsia	fed

Pühast Waimust, Joann. 14, 23.

8 Pühap.	4 Pühhi	St.
9 Esmasp.	Teine Pühha	Wittam P.
10 Teisipäär	Kolmas Pühha	0, 15. p. l.
11 Keeltnäddal	Blawius	mad.
12 Neljapäär	Vasilides	Müüd
13 Rede	Tobias	♣ allawad
14 Lõupäär	Mall	Mürri:

JESUS ja Nikodemus, Joann. 3, 1.

15 Pühap.	3 aino Junn.	Wibi P.
16 Esmasp.	Justina	tamisseb

17 Teisip.	Kreet	9, 48. p. l.
18 Keeltnäddal	Nikander	lange
19 Neljapäär	Kermasius	wihmar
20 Rede	Ulgarus	ning
21 Lõupäär	Rael	rahhe:

Mittast Mehest, Luk. 16, 19.

22 Pühap.	1 P. p. 3 a. J. P.	ga
23 Esmasp.	Vasilius	tul
24 Teisipäär	Jaani P.	☼ I, 2. e. l.
25 Keeltnäddal	Kristiana	♣ la
26 Neljapäär	Jeremias	Wihmar
27 Rede	Ladislauß	fed, pallawad
28 Lõupäär	Josua	Päwad.

Surest Shto: sõmaraiast, Luk. 14, 16.

29 Pühap.	2 P. p. 3 a. J. P.	Peet. Paawl.
30 Esmasp.	Judit	II, 23 p. l.

1 Teisipáam	Teobald	
2 Restnáddal	Heima Mar. P.	Ränge
3 Meljapáam	Kornelius	mürriðs
4 Rede	Ulrik	ta
5 Loupáam	Anselm	

Raddunud Lambast, Luk. 15, 1.

6 Púhþap.	3 P. p. 3. a. J. P.	minne,
7 Esmasp.	Erino	...
8 Teisipáam	Demetrius	wih
9 Restnáddal	Rilian	ma
10 Meljapáam	Israel	☉ 3. 19. e. l.
11 Rede	Eleonora	ja
12 Loupáam	Hinrik	rahþega.

Olge armolisfed! Luk. 6, 36.

13 Púhþap.	4 P. p. 3. a. J. P.	Selle
14 Esmasp.	Ponawent.	järrel
15 Teisipáam	Uppst. Jagg.	tuuls
16 Restnáddal	August	☉ 5. 21. p. l.

17 Meljasp.	Aleksius	sed,
18 Rede	Rosina	felged
19 Loupáam	Ruwina	

Rohlest kalla-sagist, Luk. 5, 1.

20 Púhþap.	5 P. p. 3. a. J. P.	ja
21 Esmasp.	Daniel	willud
22 Teisipáam	Apollina	St.
23 Restnáddal	Karolina	☉ 8. 39. e. l.
24 Meljapáam	Kirsti	mad. —
25 Rede	Jacobi P.	Wail-
26 Loupáam	Anno	☉

Wariseride Dignusfest. Matt. 5, 20.

27 Púhþap.	6 P. p. 3. a. J. P.	sed,
28 Esmasp.	Peadrifis	fojad
29 Teisipáam	Olowi P.	Páwad
30 Restnáddal	Abdon	☉ 2. 10. p. l.
31 Meljap.	Kermann	...

1 Rede	Petri Wang.	Paudo,
2 Loupääw	Annibal	*
4000 Mehe södümisest, Mark. 8, 1.		
3 Pühhapääw	7 P.p. 3. a. J. P.	waitfed
4 Esmaspääw	Judas	Il
5 Teisipääw	Dominikus	mad.
6 Keßnåddal	Eigenius	Wahz
7 Neljapääw	Tonatus	5, 24. p. l.
8 Rede	Sirialus	hel
9 Loupääw	Romanus	*

Walle Prohwetideft, Matt. 7, 15.

10 Pühhap.	8 P.p. 3. a. J. P.	Laurits P.
11 Esmasp.	Herm	felge,
12 Teisipääw	Eisebins	wahz
13 Keßnåddal	Klara	hel
14 Neljap.	Ello	C, 8, 31. p. l.
15 Rede	Ruffi Mar. P.	wihz
16 Loupääw	Isaak	...

üllekohtseft Maia piddajast, Luk. 16, 1.

17 Pühhap.	9 P.p. 3. a. J. P.	mane
18 Esmasp.	Leno	Ilm,
19 Teisipääw	Sebalb	willo
20 Keßnåddal	Rut	tus
21 Neljapääw	Wilibert	5, 37. p. l.
22 Rede	Sakens	les
23 Loupääw	Parfabas	ga.

Jerusalemma ärrarihmisest, Luk. 19, 41.

24 Pühhap.	10 P.p. 3. a. J. P.	Selgeb
25 Esmasp.	Ludewik	Päwad,
26 Teisipääw	Treneus	uddus
27 Keßnåddal	Perent	* fed,
28 Neljasp.	Aukustin	öhtud,
29 Rede	Joann. Huff.	17, 51, e. l.
30 Loupääw	Benjamin	willud

Mariserist ja Tölneriist, Luk. 18,

31 Pühhap.	11 P.p. 3. a. J. P.	Dod.
------------	----------------------------	------

SEPTEMBER. Stiggisecht Mithli-Ku.

1 Esmaspääw	Ekidius	Pääwas
2 Teisipääw	Elisa	paist
3 Restnaddal	Reinart	sed,
4 Neljapääw	Moses	sel
5 Rede	Rai	
6 Loupääw	Magnus	☀ 6, 17. e. l.

Ku. dist ja teletumast, Mark. 7, 31.

7 Pühhap.	12 P. p. 3. a. J. P.	ged
8 Esmasp.	Maria Saam.	ja
9 Teisipääw	Ubigail	wil
10 Restnaddal	Gobald	lub
11 Neljapääw	Pöörri Pääw	Ilmad.
12 Rede	Sirus	†
13 Loupääw	Amatus	♣

Preestrif ja Lewitist, Luk. 10, 23.

14 Pühhap.	13 P. p. 3. a. J. P.	† Ullendam.
15 Esmasp.	Nikodemus	Miis
16 Teisip.	Eiwemia	feb

Sel Kuul on 30 Pääwa.

17 Restnaddal	Titus	† wih
18 Neljasp.	Werner	ma
19 Rede	Wauustus	sed
20 Loupääw	Edus	☀ 4, 59. e. l.

Künnest Piddali többisest. Luk. 17, 11.

21 Pühhap.	14 P. p. 3. a. J. P.	Mattensse P.
22 Esmasp.	Morits	Pääwad,
23 Teisipääw	Osea	pöör
24 Restnaddal	Kleomas	wad
25 Neljapääw	Haralt	▲
26 Rede	Tetel	kül
27 Loupääw	Udolu	ma

Mammonast, Matt. 6, 24.

28 Pühhap.	15 P. p. 3. a. J. P.	31, 36. e. l.
29 Esmasp.	Mithli Pääw	☀
30 Teisipääw	Hieronimus	pole.

OROVEN. Wina: meil Roja: Ku.

1 Kestnåddal	Wolrab	Selge
2 Meljapåam	Jairus	taew
3 Rede	Wolmer	kül
4 Loupääw	Orants	^

Maani = Liina = Surnust, Luk. 7, 11.

5 Pühhap.	16 P.p. 3a. J.P.	6, 7. p. L.
6 Esmašp.	Umalia	ma:
7 Teisipääw	Susanna	ja:
8 Kestnåddal	Kustaw	kange
9 Meljapääw	Tomasia	tules
10 Rede	Purfard	^
11 Loupääw	Angelus	ga.

Wee: többisest. Luk. 14, 1.

12 Pühhap.	17 P.p. 3a. J.P.	Co, 23. p. L.
13 Esmašp.	Teresia	^ Seg:
14 Teisip.	Kalikötus	☸ gane,
15 Kestnåddal	Heddo	pea
16 Meljapääw	Kallus	wihm,

Sel Kuul on 31 Pöwa.

17 Rede	Dlop	pea
18 Loupääw	Lukas	^

Euremasi Råesust. Matt. 22, 34.

19 Pühhap.	18 P.p. 3a. J.P.	7, 19. p. L.
20 Esmašp.	Wendelin	☸
21 Teisipääw	Ursel	uddo.
22 Kestnåddal	Sewerin	Wihma:
23 Meljapääw	Salome	saddo
24 Rede	Wlorentin	☸ lumme:
25 Loupääw	Kristian	ga

Allwatud Innimesest. Matt. 9, 1.

26 Pühhap.	19 P.p. 3a. J.P.	seg:
27 Esmašp.	Wilip	☸ 11, 36. e. L.
28 Teisipääw	Engelbrecht	^ ga:
29 Kestnåddal	Abfalom	tud.
30 Meljap.	Josawat.	Külma:
31 Rede	Wolfgang	^ Sdd

I Loupääw	Pühhade P.	Range
-----------	------------	-------

Pulma Ridest, Matt. 22, 1.

2 Pühhapääw	20 P. p. 3. a. T. P.	Hingede P.
3 Esmaasp.	Rottlieb	I tuul.
4 Teisipääw	Ott	5, 20. e. L.
5 Restnåddal	Råasper	Wahhet
6 Neljapääw	Paltser	Lummes
7 Rede	Klaudius	faddo,
8 Loupääw	Brits	...

Runninga: Mehhe: Poiast, Joann. 4, 47.

9 Pühhap.	21 P. p. 3. a. T. P.	wahhet
10 Esmaasp.	Martin Lutter	wihm.
11 Teisipääw	Martin Püff.	9, 2. p. L.
12 Restnåddal	Urkadins	Selle
13 Neljap.	Preedrik	jårrel
14 Rede	Leopold	akkas
15 Loupääw	Atanasius	...

Kawwalast sullafest, Matt. 18, 23.

16 Pühhap.	22 P. p. 3. a. T. P.	wad
17 Esmaasp.	Jonas	
18 Teisipääw	Esra	o, 36. p. L.
19 Restnåddal	Liisbet.	tulmad,
20 Neljapääw	Umos	ja
21 Rede	Mar. Shw.	^
22 Loupääw	Sesilia	lummes

Kohsto: Rahhast, Matt. 22, 15.

23 Pühhap.	23 P. p. 3. a. T. P.	faddus
24 Esmaasp.	Josias	sed
25 Teisipääw	Raddrina P.	Pawad,
26 Restnåddal	Ronrad	6, 2. p. L.
27 Neljasp.	Isai	tulega
28 Rede	Rünter.	tulla.
29 Loupääw	Swert	

Kristusse Sisse: sditmisses, Matt. 21, 1.

30 Pühhap.	1 Kr. Tull. P.	Andrese P.
------------	----------------	------------

1 Esmaspääw	Urent	Ropvud,
2 Zeisipääw	Kandidus	segjaz
3 Restnåddal	Parbo	4. 15. p. E.
4 Neljaspääw	Agaton	seb
5 Rede	Bolber	Pää:
6 Loupääw	Niggolas	wad;

Tähhet, enne wimist, Pääw. Luk. 21, 25.		
7 Pühhap.	2 Kr. Tull. P.	wahhel
8 Esmasp.	Mar. Samiä	kulm,
9 Zeisipääw	Juhkum	wahhel
10 Restnåddal	Lühhem P.	uddune,
11 Neljapääw	Elso	8. 17. e. L.
12 Rede	Ottilia	mist, ja
13 Loupääw	Lutia	fulla.

Joannes Wangi: tornis. Joann. 11, 2.		
14 Pühhap.	3 Kr. Tull. P.	Pilwne
15 Esmasp.	Johanna	taew,
16 Zeisipääw	Idia	...

17 Restnåddal	Ulbina	lummis
18 Neljap.	Kristow	8. o. e. L.
19 Rede	Lott	faddo
20 Loupääw	Abraam	

Joannesse Lunnistnõsest. Joann. 1, 19.		
21 Pühhap.	4 Kr. Tull. P.	Roma P.
22 Esmasp.	Peata	kulmas
23 Zeisipääw	Udo	ja
24 Restnåddal	Ewa	selge
25 Neljasp.	Jonlo	taewaga
26 Rede	Leine Pühha	9 40. e. L.
27 Loupääw	Kolmas Pühha	lõppetä

Sest immetä-pannemisest. Luk. 2, 33.		
28 Pühhap.	P. pärr. Jonlo	Süta Lastep.
29 Esmasp.	Noa	† wad.
30 Zeisipääw	Lawet	sedda
31 Restnåddal	Silwester.	... aastä.

Päwa: ja Ku: Warjutamissed,

ei olle sel Alastal meie Maal kog:
goniste mitte nähtawad.

Monned juttud ja õppetussed, Cesti:
ma: rahwa heaks ülespandud.

Armas Cesti ma rahwas!

Mitmeist aiaft ollen teid tähhele pännud,
teie ello: wiisid ja kombed, sedda head ja kurja,
mis nähti teil ollewad. Kõl olli südda rõ:
mus. Kui ka teie rahwa seas neid leidsin,
kes õigust nõudsid, ja igga hea tööle ussinad
ja walmis ollid, ja se läbbi jo sin ma peäl
omma õigusse: palka leidsid, et tõ hästi korda
läks, et kääsi hästi käis, et risti ja waewa
rõmoga ja rahhoga kandsid, teades, et nende
omma sü läbbi õnnetus kätte ei tulnud. Agga
kõl olli mul ka halle meel, kui iese omma
sü läbbi keel head kantasite, mis armas tae:
wa:

wane Issa, kes keel inimessesse lapsed ar-
mastab, ka teile rohkesti pakkus; kui pat-
to-pimmedus ja rummalus woiwust teie üs-
le wõttis, ja teie jo siin ihho-põlwes, pat-
to ja rummalusse läbbi, keigesugguse õnne-
tusse ja willetsusse sisse satustite! Oh kui-
da lüks südda kurwaks; et teie mitto ras-
ket koorima muudogi kandes, patto läbbi
omma risti ja hädda weel juremaks tõstsite.
Oh teie ei wõttaks ka sedda tullewat el-
lo tühhele panna, kus Jummal iggaühhe
kätte maksab temma tööd möda, siis küh-
tago teid ommeti se mapealne ello,
mis patto- ja rummalusse läbbi hukka
ja nurja lähhäb, sedda ärrawallitseda, mis
juba siin ilmas teile heaks tulleb, ja
sedda rohkeada, mis kühhe siin teil kahjuks
on. Urge siis pange rahhaks, kui
teile monned Juttud aian, ja nende sees
teile selgeks teen, mis kahjo, se rummal
pattune, ja holetu ello, sadab! Wõtke
neid

neid hea melega kuulda ja õppige neist,
patto- õnnetusse eest, ennast hoidma.

I.

Ühhe sure külla sees, maan-te äres, sai
kähhe aasta eest, Halliko Tomas, sures
waesusses hirmsa surma. Temma olli riik-
ka ja ioudsawa perrewannematte ainus
poeg, kes tedda targaste ja holega kauni-te
kaswatasi. Aegsaste õppetasi nemmad
tedda ramatut luggema ja moistma, õppeta-
si ja sundisid tedda ka tööd teggema, hoid-
sid tedda, et ta kurja ei sanud paljo nähha,
egga kuulda, ja karristasid tedda wahhest
ka, kui lapsel hirmo tarwis lüks. Nende
kaswis temma kangelis; ja kui ta seitsmet-
teistkümmend aastad hakkas kaima, pandi
tedda kirriko, õppetaja jure luggema. Õp-
petaja olli temma luggemisse, ja moistmis-
sega õiete hästi rahbul, ja wõttis tedda lau-
ale wasto. Ei tännini olnud Tomal süüd,
eg.

egga laitust. Agga, parrago Zummal,
 miid lãks ta raisko. Temma teadis, et
 wannemattel rahha ja riklust kũl olli, ja,
 selle peãle lotes, ei mõtlenđ temma sedda el-
 lades otsa sawad. Eks ma olle nüid rneh-
 hels sanud? — Mis mul ennam sur-
 dimust ja õppetust tarwis? — Nen-
 da mõtles temma ommas süddamez, ja et
 temmal omma kasso-willi ja omma kasso-
 hobbone wannemattest olli antud, olli meh-
 bel joudo ommašt kãest kũl. Seãl kũllas olli
 ka korts, ja kũllahulga rahwa seas, nütto jodite-
 tud ja lafkuiad. Tomas nãggi neid korts-
 minnewad, ja temma himmo hakkas ka sel-
 le peãle kãima. Teised weddasid tedda hea
 melega ennese kasa, sest Tomal ei olnud wah-
 hast pudo, ja hoopliides ja surustelledes an-
 dis ta iggaũhhele kũl wina, kũl õllut rohkes-
 te jua. Wannemad nãggid sedda kurtwa
 süddamega, ja keelsid tedda, agga ei ta
 kuulnud ennam wannematte sanna. „Mis
 „sest

„sest wigga,“ ütles ta wahhest, „et ma
 „monned koppikad ehk olgo rubla,
 „raiskæn, egga ma sest waeseks ei sa.
 „Ma ollen weel noor mees, mis se ello mu-
 „do maksab? — Kui wannemaks sa-
 „an, eks ma siis lãhhã targemaks?“ —
 Teised kurtjad seltsimehhed sundisid takka
 peãle, ja nenda hakkas Tomas jomist,
 lafkumist ja korts- prassimist armatsema.
 Keik kasso-willi raisati ärra, pandi teiste-
 ga nahka. Hobbone wahhetati uhtepuhko,
 ja joobnust peast sai mees mondalord pette-
 tud, nenda et ta wimaks kasso hobboset
 usna ilma jãi. Issa lãks ifka wannemaks
 ja nõdramaks ja surri ärra. Pool aasta
 pãrrast, surri emma soias-tõwres leikusse
 eial ka ärra. Tomas, kes siis nellĩ aastat
 kolmatkummend wanna olli, sai nüid isse
 perremehhels ja keik wannematte pãrrandus
 jãi temma kãtte; kaks paari hãrgi, kolm
 hobbost, emma kaela-rahha; moisas ei ol-
 nud wõlgo suggu, ja leikus olli kães. Ei

Tomas puidnud mund kui Maene. Sepär-
 rast läks ta koihe sel süggisel kossima, agga
 ei ta noudnud tuggewa tõteggewa naese,
 waid watis üksnes tühia ilu peale. Moisa
 toa tüddruk Kai, lapse põlwest sadik Moi-
 sas kaswatud, olli illus punnane jummeft,
 melest uhke ja kandis priskid kännad rided,
 agga ei moistnud, egga wiisind, Tallopoia
 tööd tehha. Selle temma noudis naeseks,
 ja et kuli Moisawannemad Kais nonusid,
 siiski ei nemmad tahnud wäggise keelda.
 Kai wõttis winad ja käärahha rõmoga wae-
 to, läks kät andma; Moisa polest lehti su-
 red pulmad, ja monni rubbel rahha jodi
 weel peäle. Müüd piddi Tomas isle mai-
 a piddama. Agga mis maipiddamine se
 olli? Puhhapäwil istus Tomas kõrtius
 ja laffus peäle, Tomaswäwa maggas ta
 weel eile jomisse unne, ehk möllas ka weel
 möda kõrtsi, ning wõttis ka nädala seessi
 wahhest, jummal wilja ennam, kui jom-
 dis kanda. Ei olnud koddö egga
 wäl-

wäljas õiged tõteggjad. Mis wõbras orri
 holib kui ei olle sundimust takka? Põlud
 said waesel wiisil harritud, ja ei kassinud
 müüd ennam sedda wilja, mis enne. Ja
 siiski müüs Tomas sestgi ärra; heino ja õl-
 gi nenda sammoti, ja keik se rahha pandi
 nahka. Egga se müüd olnud immeks pañ-
 na, et wiljast ja leiwast pudust tulli. Mis
 nou müüd kätte wõtta? Hääbi olli Moisa-
 aita ette m'ines! Wiimse rahha eest, mis weel
 maias olli, osteti wilja; jubba surem ossa
 olli jomisssega pillatud. Agga willi olli sel
 aial wägga kallis, sepärrast ei ullatand rah-
 ha kaugele. Tomas müüs sepärra; ühhe
 pari hārgi ärra, ja piddi selle rahha eest lei-
 ba osima. Agga jomisse himmo olli suur,
 teiste prassiattega laffus ta pole rahha ärr-
 ra; ja paljus ta müüd wilja sai? —
 Joobnust melest ei olnud ka hoolt egga mur-
 ret lomade eest, sest siis murdis mets ühhe
 hobbose ja ühhe lehma ärra. Hādda pär-
 rast läks ta müüd Moisa, leiba laenama,

agga ei jõudnud süggise maista, ja et kül
Moisawannemad kannatasid, siiski läks
wõlg ikka suremaks. Ta oli küll nüüd wan-
nemaks sanud, agga ta ei läinud targemaks.
Joobnust peast oli mees ikka veel uhke ja
surelinne, ja hakkas heamelega riido teis-
tega, mis läbbi siis mondafoord teistest hirmo-
sa te peksa sai. Hullust mehest kippus ta il-
masjata iggaühhe peäle, ka üksfoord Sak-
slegi peäle, kes kõrtsu õmaiale tullid. Need
lääsid moisa kaebama ja Tomas sai moisas
rängaste nuhheldud. Jomisse himmo läb-
bi hakkas ta ka wõbra asja külge putuma,
ja teised wargad melitasid tedda, wargust
wastowõtma. Agga wargus touis, ja
Tomas sai jälle moisas raskesti hirmo. Maes-
sel oli küll halle meel, agga ei naene sa and
tedda ennam õiae tele, egga moistnud maia
ja perre toimetada. Keigest oli pudoja perre
läks hukka. Seal ligaidal peti ka Laata;
egaa sealt Tomas ärrajäänud. Hea hobbo-
sega läks seina, müüs hobbose kolmeküm-
ne

ne hõbbe rubla eest ärra, ja piddi teisel pä-
wal teise jälle ostma. Agga tühhi tagga!
Tomas tõmbas kõrtsus, kus ilm kous oli,
lest õni peäle, wimaks wassinud, uinus ta
maggama, ja teine kawwal pettis tulli, ja
warrastas kaela kottist, rahha kutsu ärra.
Tomas näggi teisel hommikul, et ta rahhast
ja hobbosest ilma, üsna sant oli. Kül kae-
bas nüüd takka ja kulas järrele, agga —
mis widud, oli widud —! ja kes jou-
dis hulga rahwa seas warga ärratunda? —
Jalla läks ta koi; naene nuttis; ja moisa-
wannemad ollid kurtjad ta peäle. Misga
piddi ta nüüd maia piddama? Moisa wolest
woeti paar hãrgi ja laks muilikast wõlla eest
ärra, ja Tomas, kellel agga üks wanna
hobbone veel oli, sai perrest lahti ja pandi
teiste sullaseks. Naene läks teise perre sau-
na, omma kolme lapssega ellama, ja piddi
kätte naal, waesel wiisil, ennast ja ommad
lapsed toitma. Keif oli nahka pandud.
Tomas piddi nüüd Moisas teul kaima ja

Junkro - ja Rubja - sundimisfe al, kangeſte
tõdd teggema. Siiski ei ta jät nud jomist
mahha; wiimſe koppika ländis kõrtſo, ja
palga willi, mis ta perremehhe kääst ſai, jub-
ba ſe olli kõrtſudes jodud, enne kui ſedda
leigati. Nenda ei ta kää nud milgil wiſil
naeſe ja laſte eest hoolt, kes näljas ſeiſid;
lapsed ei ſanud õppetust, iſſa olli ikka pim-
me tääs, ja emma ei ſanud nendega ükſi
toime. Nenda kaſwid nemmad rummalus-
ſes üles, ja hakkasid jo nores põlweſ kurtja
armastama. Ja kaſ ſiis Tomal enneſel
ehk olli ſeſt jomisſeſt ſüddame rõmo ja mele-
head? Ei koggoni. Arro wahheſt lüks ta
kirkiko, kääs ka, monne aasta takka, laual,
agga ei tal olnud ſeäl jures ſüddame lotuſt
egga julgust! Jummal ſanna kuuldes, tun-
nistas ſüdda temma waſto ja waewas ted-
da. Laual kääs, teggi õppetaja maenitſus
temmale hääbi ja hirmo. Ei ta julgend
Jummal, egga hinge peäle mõttelda, ja
ſurma ja tullera ello meletulletades, tulli
kar-

kartus ja wärriseminne temma peäle. Se-
päärast ei tal olnud ſelle mõitega paljo teg-
gemist, waid mõttis holetuma ja kerge me-
lega ſedda mõttet agga kautada, ja omma
kurtja jomisſe himmo-mõda, ennaſ'biete huſ-
katusſele ärra anda. Se keligewaſem lug-
gu, mis tal ſiin ma peäl weel ſeſt meletu-
maſt elluſt tulli, olli ſe, et ſe kange Jum-
mala willi, mis ta ühtepubliko nelas, tem-
ma terwiſe rikkus. Se põlwer wiin, mis
ta ni rohkeſte mõttis, olli temma kopsud ja
maksad ja keit temma ſiſſekonña ärrakõrwe-
tanud. Seſt ta hakkas pööddema ja hirm-
ſaſte ſeest kurtjuma. Kange kühha panni
temma riinad kinni, ja temma ihho kurtwis
ärra. Kange wiin pid di, temma arwates,
tedda kinnitama, agga ſe olli walle; wiin
teggi wigga ſuremaks. Haigusſe pärrast
ſai ta ſiis ſullafeſt lahti ja ellas nüüd naeſe
jures waema wiſil. Ühhe päwa olli ta piſ-
ſut nago parrem, ja mõttis ſepäärast nou-
kätte, iſſe weſſele miina pari wakkla wilja-

ga, mis naesele armust olli Moisast antud.
Se olli kermade, wette laggumisse aial.
Weski jures olli kõrts. Tomas olli wilja
jahwatamud ja pididi koi minnema, agga
wõttis weel eäne kõrtsus täis ennast lakkuda
ja jahhudgi ka raiskada. Müüd hakkas
joobnust peast õhto pole jõe peäle koi min-
nema. Hobbone murdis sisse; Tomas pid-
di hoost aitma, agga isse wässind ei os-
kand, egga saand korda, ja kujukus isse jõe
alla, kus hobbone hāddas jalgega tedda
pekksis. Temma karjumisse peäle tulli rah-
was abiks, tõmbasid kül tedda ja hoost
wee seest wälja, agga Tomal olli pea laes
hobbose rauast suur haaw, ja kül m wessi
olli tedda ni tuimaks teinud, et ta jo teletu
olli, ja monne tunni parrast seäl kõrtsus,
kukho teised tedda õlge peäle pannid, hing-
heitis! Menda sai ta äkkitselt omma jomis-
se lābbi surma, 32 aastat wanna, kess om-
ma parraja ea sees; naene ja nelli last jäid
temmast waeseks jārrele, ja — kukho
lāks temma hing? —

Oh, minno armas ma: rahwas, kas
peksite kül sedda jutto walleks aiama? —
ehk sedda kahjo ja õnnetust, mis Halliko-
Tomal sündis, mitte temma jomisse-
süüks armama? Oh, ärge õlge pikkaldased sedda
uskuma, mis näte allati ennese rahwa selt-
sis sündiwad. Iggas waldas, iggas kül-
las leiate Toma sarnatsid, kes jomisse lāb-
bi ennast hukka saatwad ja keiksuggu hādda
ja willetlust ennese kaela peäle isse kogu-
wad. Jubba mitto rikkas maia lāks se
lābbi waeseks ja kehwaeks, jubba mitto ter-
we innimenne rikkus se lābbi terwist ja ramo-
mo ärra; jubba mitto moistlik innimenne
wõttis se lābbi moistust ja meelt kautada ja
hābbematta ja murjatumat tõõd tehha; jubba
mitto sai se lābbi wargusse ja mu patto kim-
po, ja ellas liggimeste pahhandusseks. Us-
tuge sedda tõeste, et se teie ennese heaks tul-
leb, kui jominne ja lakkuminne teil keeldak-
se. Ei teie tõ woi korda minna, ei teie
Ello woi Jummal, egga innimeste ees
161.

Kõlbada, kui teie jomisse läbbi, sõggeda-
mad kui moismatta lomad, meelt ja mois-
tust kautate! Sepärrast hoidke ennast selle
patto eest, et mitte õnnetus ja häbbi teie lae-
la peäle ei tulle, ja wõtke aegsaste ja no-
rel: selle kurja himmo wastopanna! Olgo
se hädda, mis Halliko Toma kätte, jomis-
se läbbi tulli, teile mägiks, ja wõtke sedda
õppetust, mis armisast süddamest teile and-
sin, armsa süddamega ennese heaks wasto!

2.

Kotti-Hanso poeg Jürri olli rummal
moistusfest ja halp ommast wiisidest. Ra-
matust ei teadnud temma suggu, sepärrast
pidi temma ka wiiskord luggemas kaima,
enne kui Oppetaja tedda, ja siiski weel ar-
must, lahti téggi. Rummal ja willets ta
olli, ja rummal ja willets ta jäi surmani!
Siiski tulli nou kätte, et piddi naest wõt-
ma. Süggise aeg olli, willi olli hästi kas-
nud, perrel olli abbi tarmis ja Jürri jo pea-
le kahhelümne aasta. Sepärrast pandi
siis

siis sigga numa peäle, linnaksed tehti wal-
mis, ja lambaid tappeti rohke minne! Ugga
kust waene piddi naese sama? Eiggidalt ei
tulnud ükski temmale, sest igga tüddruk tun-
dis temma rummalust, ja suurt rahha ja rik-
kust ei olnud mehhel ka mitte! Temma em-
ma õdde, üks wanna naene, juttolas ja
lobba, juh'atas tedda ühhe küllasse, kust
ta isse ennemuiste todud olli, ja mis kaks
pennikoorma maad temmast ärra olli. Üks
teine wanna naene jälle, nisammasuggune
sõgge loom, andis talie noud, ühhe telse
küllasse minna, kuhho kolm pennikoorma
maad olli. Kül nimmetasid nemmad tem-
male mitto ja mitto tüddrukuid, kēfinest
Jürri mitte ühhe ainsa filmaga ellades näi-
nud, weel wāhhem neid tulinud. Siiski
arwas, seäl ennesele ühhe lodud ollewad,
ja wōttis nou kätte, seina minna. Ta o-
tis noort kuud, — sest ka Jürri olli sed-
da wālet tulinud, et wannal kuul kōssi-
minne ei pea kōrda minnema. Noor ku-
tulli

tulli; Jürri ja temma näelmees Mart wõt sid kōhhe hobboſed alla, wina jure, ja lāſ sid omma teed. Et nemmad k̄l eſſimeſſe k̄lla ſees. ūhheſt perreſt teiſe lāſſid, ſiis ei wōetud kuſſagil neid waſto, ſeſt et ūſki neid ei tuūnud. Geſamma luggu olli neil teiſe k̄lla ſees. Jggaũks panni ſedda aſja naeruks, ja piſkas neid weel peālegi. Zubba naad piddid tūhjal, ja wandudes, ſoiſ minnema, kui ūneks weel ūhhe ſauna jure juhtuſid, k̄lla ſiggidal, kuſ ūks wanna wabbatmees Karja Jaak ellas. Sellel olli ūks wanna ellatand tūtтар, Kiriſti nimmi, keſ io mitmele olli paſſatud, agga iſſa ūleſjānud, ſeſt et ta ūks wāgga tigge loom, tulliſe wiſhaga ja k̄rja ſūddamega inninenne olli. Selle jure lāſſid; Kiriſtil olli hea meel, et agga ūks tulli, ja wōttis rōmoga tedda waſto. Winad jodi ārra, k̄t anti, ja nemmad lāſſid pari, et nemmad k̄l mitte enne ſilmaga teine teiſt ei nāinud. Kuida nūūd niſuggune abbiello piddi k̄rda minne

nema? — ja ſelle ſi ſe olli, et ſe hukka ja nurja lāſs? Pulmad ſaid k̄l petud, agga pulma k̄rraga tahtuſ ka ūhtlaſe ſeāt maiaſt k̄iſ rahho ja rōdm ārra. Kiriſti tahtis kōhhe k̄iſ wōlli ja melewalla omma k̄ate, k̄iſ omma rou jārrel toimetada ja ſeāda. Agga Jürri wannemad ei tahtnud maiapiddomiſt temma k̄atte anda, ſeſt et weel teiſi laſſi neil olli. Selle lābbi ſai kōhhe Kiriſti ſūdda wiſhakeks nende peāle, ja Jürri, keſ naeſe pole eſmalt hoidis, lāſ ka wannematega riido. Nenda olli ſiis maiaſ ſedda topluſt mārka, ja kui wimaks wannemad nāgaid, et ſe k̄rri minni wāg gise woiuſt nende k̄aeſt wōttis, tahtuſid nemmad perreſt ārra, ja heitiſid omma leiſa. Siis ei olnud Kotti Jürri perreſ weel rahho, egga head meelt. Se k̄rri tigge Kiriſti haſſas nūūd meeſt ſoitſlema ja haugutama temma rummaluſſe pārraſt, ja laitiſ tedda teiſte ees ārra. Jürri k̄ānnatas eſmalt k̄l temmaga, ja ſeiſis wait; agga wi

wimaks sai südda ka täis, pealegi kui ta
näggi, et naene ka Jummalal wilja rohkes-
te wõttis. Müüd jaggasid ühtepuhke san-
no teine teise kohta, ja ei olnud koggoni en-
nam üks meel. Mis üks tahtis, põlgas
teine, mis üks heaks litis, laitis teine! Bid-
di mees metsa minnema puid rauma, siis
naene tahtis heino koiu tua; eh! walmistas
mees ennast linna teele, siis naene sundis
weskete minna. Ühhel olli ikka se meel, teis-
fel teine, ja nenda maia läks hukka. Keit-
tõ sai wihhaga agga polelt tehtud, sest et
üksna riid ja taplus nende seas olli. Kõl sõi-
masid, kõi wandusid teine teist, ja kui Kir-
sti siis tullise wihhaga mehhe karmo kargas,
kõi mees ka siis ommast kühast jälle panni
russitaga ja leppiga pihte, nenda et sedda
taplemist keit kulla rahwas immetis ja pah-
haks pannid. Siiski nemmad sünnitasid
lapsi, agga ei neil olnud lastest rõmu, ja et
nemmad kõi teid tiggedaste farmale paktu-
sid, siiski ei surm neid wõtnud. Meed kas-
wid

wid kuriaste üles. Issa ei moistnud, ja
emma ei wiitsind neid õppetada; ja se läbbi,
et emma wihhaga liga hirmo neile ilmaas-
jata andis, teggi temma nende süddant
kõrwaks ja tuimaks. Nemmad näggid ja
kuulsid ühtepuhke wannemad wihha pidda-
wad, teine teist sõimawad ja pekswad, eg-
ga olnud siis immetis panna, et nemmad
wannematteist paljo et holiind. Kui nemmad
kangemaks said, kais iggaüks omma teed,
ollid jo norelt wägga riakad ja teggid teiste-
le paljo tülli ja waewa.

Nenda olli üks õnneto luggu Kotti Jürri
abbi elloga, ja et kõi õppetaja kulla loeta-
misse ja mu aial neid maenitses ja kuisus
leppitada; ja et kõi ka monned wannad au-
sad kulla perrewannemad neid nomisid, siis
ei ei se mõtund suggu! Kirsti tigge südda
ei ainnud paigastki järrel. Pahhanduseks
ollid se ello iggaühhel, ja neil ennastel kah-
juks, sest se läbbi saatsid nemmad jo siin ma
peal ennesele paljo õnnetuist. Et kuulge, mis
risti

risti ja waewa sest Kurjast abbiellust neile
juhtus, mis muido ei olleks lätte tulnud.
Ühhel õhtul tuli Jürri põllo tõöst hārgega
toio; naene olli oues, piddi lambad lauta
aiama, agga nāggi, et teine hārg omma
sorra olli murdnud. Kohhe kippus nüüd
mehhe peäle, haugutas ja sõimas tedda.
Mees haukus wasto ja wöttis wiimaks wāma
la lätte ja andis naesele hea nahha tāie. Naene
pōggenes nuttes ja haukudes tuppā, mees
jārrele s eāl riidlešid ifka peäle, ja seini
jāi lammaste lauta uks lahti. Teisel hom-
mikul olli wiimine lammās ārramurtud.
Nenda sündis se kahjo neil alna nende rio-
ello lābbi. Agga neil juhtus weel surem õn-
netus! Ühhel hommikul warra, kui Jürri
sāngist ülestoušis ja oue piddi minnema,
leidis temma ukse ees, toa ullo al, ühhe
surno weikse reie lu, mis üks kulla koer seina
na olli kānud. Ommas rummalusšes olli
temma ifka usšin ja walmis olnud, wannad
tühjad walle-juttud uskma. Nüüd olli tem-
ma

ma kuulnud, et se lābbi piddid karmwalad
innimesšed teise ārrateggema, ja arwas, et
ta Naene Kurja kuntši pārrast sedda seina
kānud. Jürri josis kohhe ühhe jure, tedda
targaks ja noiašs kōl hūtāse, agga üsna
karmwalad pešjad on, ja se andis nou, sed-
da weikse luud risti te peāl ārrapōlletada,
mis Jürri ka teggi, et se lābbi se kahjo jāi
le teggia lätte piddi sama. Oh sedda suurt
rummalust! — Naene sai sedda korralt kuul-
da, ja kippus ka kohhe rieldes ja tappledes
Jürri peäle. Dō otša sõimasid teine teist,
ja naene wöttis lätte ja lāks ka targa jure.
Teisel hommikul ta wöttis warra tuld üles,
lāks piroga wanna laagund kambi teisi ri-
did selga pannema, ja pillas seina kogge-
matta tuld mahha, sest temma tigge wiha
ei ānud aega, ei tuld egga Jummalā ilma
tāhhele pāina. Agga oues olli hirmus ilm,
kange tuul puhhus kambi nurgast sisse ja
õhutas tulle seddemed põllema, aias muist
tātko hunnikusse, muist lāttuse alla, ja koh-
he,

he, kui Kirsti oli ärralainud, oli tulles
 lahti. Hõned laskid ärra, ja hõddast peasis
 Jürri lastega määja. Nenda oli waesus
 ja tübbi läes aina rio läbbi. Eks nemmad
 olleks selle raske nubilus'e parrast piddand
 meit parrandama? Algaa ei siiski olnud
 neil weel rahho. Ued hõned said Moisa po-
 lest ehitud, agga ello oli ilka lesamma.
 Uks'ord tousis jälle hirmus riid nende seas,
 Jürri sai mihhafeks, peksis naest hirmsaste
 piitsa warrega, ja josis toast mälja. Algaa
 naene wiinas wiib-ga kurrika ta järre e,
 Jürri kukkus kiwvi wasto mahha ja murdis
 omma säre lu poleks. Müüd ta piddi kar-
 goga kama, ja oli waene saut ello otsani.
 Keik se kahjo ja õnnetus rulli sest kurrast ab-
 bieust!

Minna tean küll, minno armad, et tänno
 olgo Jummalale! — nisuggust kurja abbi-
 ello rahwast ei olle wägga paljo ma peäl.
 Alaga siiski leitakse neid ommeri ka, ja kus
 neid leitakse, seäl perres on ka ilka üks õn-
 ne.

heto ello. Sepärrast sage ka selle
 asja polest moistlikkust. Teie isseär-
 ramiste, kes teie weel wallalisse põlwe sees
 ellate ja tabhate abbiellusse heita, et hoit-
 te ennast rummala kossimisest eest. Urge
 minge otselohhe sellega pari, kedda wahhest
 wannad naesed agga kaskwad mõtta, waid
 wallitsege targaste ennesele abbikasaks sedda,
 selle wasto südda ei panne, selle head wiisid
 ja kumbed teie selgeste ehk isse tunnete, ehk
 teise ustawa ja kindla nouandja läbbi sate-
 tunda. Wallitsege abbikasaks nisuggust,
 sellega kindlaste ussute ello otsani korda woi-
 wad sada, ja rahho ja üht meelt piddada,
 et teie omma si läbbi, abbiello hukka ei
 läbbä. Gest sedda teate teie, et abbiello ei
 sünni naljalt lahbutada, waid et otsani peat-
 te ühte jäma ja ühte leppima, teine teist ar-
 mastades ja auustades, et teine teise eest
 peate hoolt kandma; keik, mis Jummal
 peäle panneb, rahhoga ja kannatlikko süd-
 damega wastowõtma, ja mitte üksnes lapsi
 sünni.

sunnitama, waid ka Jummal aukes ja
nende ennese, ja teiste inimeste heaks neid
kaswatama. Oh kui te e sedda abbiello
moistlikult ja targast hakkate ja aiate, siis
se saab teile rõõmsaks põlweks, siis õnnis-
tab teid Jummal jo siin Ma peäl, annab
teie tööle head siddust, ja lasseb teil hästi
korda minna!

3.

üks wanna mees Saremaalt, Simona-
Aldo, tuli liggi kolme aasta eest üle merre,
ommad tühiad Kuntsid aiama; sest temma
nimmetas ennast targaks ja noiaks, ja too-
tas, teik haigid terweks tehha, hawo par-
randada, hullo pähhe meest panna, ärra-
kaddunud ja warrastud asjo kätte sata, ja
mis neid halpi ja tühia kiitlemissi muud olli.
Agga Simona-Aldo olli üks pettis koer,
kes agga kawwalaste teiste kääst rahha nou-
dis, ja siis ei igge kord joudnud egga moist-
nud neid aitada. Misuggused on teik need
tühi

tühiad targad ja noiad siin ma peäl, kelle
järe wahhest rahwas joseb abbi offima, üs-
na rahwa petjad, kes agga rahjo tewad;
sest et nemmad inimesti ebbauskus kuni
peawad ja rummalust ja pimmedust kaswa-
tawad. Iggaüks moistlik inimenne peaks
sedda müidogi teadma, et puhuminne,
põumisehinne, ja lausuminne ei ellades
wõi kellelegi abbi sata, sest et se hoois mele-
ja moistus'e wasto on, ja kuida se sedda
julged uskuda, mis so omma moistus tünnis-
tab, et se ei lähkä korda? — Siiski on
neid kül, kes nisugguste tarkade järe läh-
wad, mittokord paljo rahha kallutawad ja
sawad ommeti pettetud. Wahhest ehk sa-
wad ka abbi, agga sedda abbi olleksid il-
magi ka teiste kääst õigel wiisil sanud, ja
mittokord lähheb hädda ja rahjo se läbbi
weel suremaks. Kuulge sepärrast, kuida
Simona-Aldo, kelle järe hulk koggus, rah-
wast pettis:

Ledo Mihkel, üks noor mees, karjus
seest jo monnest aiaist. Temma tundis, et
süddame kōhhas tedda kangeeste listi, ja sest
olli temmal suur wallo, et wahhest ei õdd
egga pāwa rahho saand. Temmal ollid so-
likad. Meist ei olle naljalt ükski ilma. Uh-
hel on neid ennam, teisel wāhhem. Jōse-
ārraniste leitakse Tallo: rahwa seas paljo
sedda wigga tundwad. Kui nemmad pal-
jo fallo sõwad, mis sandiste puhtaks teh-
tud on, siis neelwad nemmad mittolord
mitto tuhbad ussi-pōega ühtlase alla, mis
wahhest silmal nāggematta on, ja kēnnest
ni mitto inimesse sissekōnna sees, jāwad
ellama. Gesamma hādada tulleb, kui nem-
mad wahhest pallamal aial mētsas heina, tō
jures janno pārrast soost ehk oiade seest, mud-
dast wet jowad. Sega rūparwad nemmad
mittolord piisofessed ussi- ja kōnna-poiad
ja keiljuggused piisofessed lomofessed enne-
se sisse, mis silm ei nä, ja mis lābbi siis
mitmesuggused solikad ja wahhesigi sissalik-
tud

tud siggiwad ja kaswawad ja kibbeda wallo tehwad.
Gesamma luggu olli Mihkliiga. Ka temma lāks tar-
ga jure. Tark wangutas pead, ja et kōl selgeste teā-
dis, mis wigga Mihkil olli, siiski ütles, teistest
sedda peāle pandud ollewad. Nūnd hakkas pommise-
ma ja lobbisema, ja muud āaero tōdd teggema:
wimaks andis temmale sūtāie wina, ja wina sisse ol-
li temma kange ofsendamiserohto pānūd. Se olli
nūnd wāgga hea ja aitis Mihkli, sest ta hakkas
hirmsaste ofsendama, aias ennese seest ühhe sure us-
si wālja, ja sai terweks. Algga sedda abbi olleks
Mihkel ka Moisas sanud, kui ta seūna olleks lāinud,
ja ofsendamiserohto wōtnud, ilma sedda tūhja ja
rummalat lobbisemist ja lausumist. Tark wōttis sure
makso ja Mihkel mōtles ommas rummalusses, et ta
ūna targa sanna lābbi sest wallust olli peāstetud,
mis ommeti aina walle olli!

Kargo: Tōnnisel murti ühhel õsel aida uksest lahti
ja naese kirstust warrastati üks nōdr hōbbe helmid,
ja üks sõlg ja monned kānaga rublad ārra. Eed-
sammas tūllas ellas üks pūsti warras, Lōero Mad-
dis, kes jo mitmele olli wargusse-kahjo teinud. Eeda-

da kül arwati ka sel forral wargaks, agga ei oland
õiget märki. Sepärrast läks se naene nuttes targa jure,
ja pallus tedda, warga temmale teada anda. Esstiteks
panni se pettis kawwal sedda pahhaks ja ütles: „Ei
„ma warga sulle nimmeta, sest siis saab wargal pah-
„ha tehtud, ja minno waim ei falli, et ial ühhel
„kurja peab sündima;“ otsesõõlleks se pat, et war-
gus touseb, ja warras hirmo saab? Agga, kui
nüüd naene ikka weel tedda pallus, ja ka ütles, et tem-
ma umbes Koero Maddise koha arwas, siis ta kaks-
kis tedda, pari päwa pärrast jälle ta jure tulla ja ku-
las diete järrel, paljo neid hõbbe helmid ja sedda
kännaga rahha olli ärrawidud. Teisel päwal juhtus,
et sesamma Maddis ka targa jure tulli, peawallo
wasto abbi otsima. Tark olli kawwal kül abbi lubba-
ma, agga ütles, seks ennesel hõbbe helmid wägga tar-
wis minnewad, ja pallus neid ennesele tua. Maddi-
sel need olliid ka pärrast; ta läks loio ja tõi temmale
monned nähha. Oi pea kui tark neid kätte sai, hak-
kas ta neid pöördma, kapima ja puhhuma, ja —
jonega lippus Maddise peäle. „Minna tunnen, ütles
„temma, et need ei olle sinno ommad, ja olled neid
„war-

„warrastanud, ja mitte üksnes agga neid, waid weel
„ni paljo teisi, ja ni paljo kännaga rublad ja ühhe
„hõbbe sõlge minnewa rede õse, wasto laupäwa, ja
„ei minno waim woi warga sallida,“ egga aidata.
„Sepärrast minne koha ja to keif mu kätte; muido
„pannen minna sind immet näggema, ja sinnul peab
„kitsas ka ollema, nenda, et sa rahho kussagil ei
„leia ja kurrat isse asjed so jure teeb.“ Maddis,
kes isse ebbausko armastas, ei lausund musta egga
walget, ehmatas ärra, ja hirm ja kartus tulli selle
targa kõnne pärrast temma peäle, kes, temma arwa-
tes, isseennesest temma wargusse kumbed ni selgeste
ärrateadis. Temma läks ja toi keif sedda wargust
targa kätte, ja pallus tedda põlwele, sedda asja mit-
te kulumada, egga tedda ärratehha. Tark toatas sed-
da temmale, ja nomis tedda weel peäle, ei ühhe-
legi sanna lausta, sest se läbbi tahtis temma omma
imme tarkusse, diete sureks tõsta. Teisel päwal sai
naene temma kaeft, kange maksu eest, omma kätte ja
nüüd kiitles temma naese ja keige mu rahwa ees, et
temma teadimatta warga peäle ni sure wallo paanud,
et warras hädda pärrast isse keif ta kätte tonud.

Sedda asja immetellefid nüüd keif, sest ükski et teada-
nud, kuidas diete se lugu olli, ja siiski ei olnud
immet suggu, sest sel wiisil jonaab kül iggaüks moisi-
linnimenne warga ärratunda.

Suremetša Järri naene Mai, olli jo monnest ai-
ast teisest küljest alwatud. Ka selle weddasid temma
sugulased selle targa jure, et ka selle raske haigusse
wasto temmasti piddi abbi tullemä. Temma halp
wõttis ka selle haige peäle lausuda ja sanno luggeda,
ja ommaad kuni-
sid tehha. Wima-
ks andis temma ka
rohto temmale siise, ja ütles tedda terweks sawad.
Ugga, parrago Jummal, sedda rohto olli temma
kõggematta Apte-
ki peält ühhe poisi käest sanud, ja ar-
was sedda iggaühhe haigusse wasto hca ollewad. Se
rohhi olli üks nifuggune, mis inimeste pannes mag-
gama, ja kui se wägga rohkeste saab wõetud, siis surre-
tab temma inimest. Nenda olli temma selle alwa-
tud inimestele ka wägga paljo sedda rohto a-
stunud; se-
parrast loio, mi-
nes surri Mai jo te peäl ärra.
Eks se nüüd olnud üks hirmus pettus? eks se olnud
üks halle lugu? ja eks se tark olle-
ks õigusse polest
piddand selle surma parrast sama kimpunud? —

üks

üks teine noor naene jälle, Luiska - Anno sai ka
temmasti kurjaste pettetud. Sellel olli esimesest nur-
gawodist sadik, emmasti wigga. Ka se maksis targale
paljo rahha, et piddi abbi sama, ja ei sanud abbi
fuggu, et küt se tark ütles ka sedda wigga teisest tem-
male ollewad, ja selle wasto abbi tootas. Anno ei
saand parrmaks suggu, waid läks sest aia-
st ikka weel
sandmaks. Moisa wannemad wõtsid se-
parrast tedda
moisa, omma hõle alla, ja üks moisi-
linn Saks arst ol-
li tal seäl rohho-
ga abbi-
ks. Se kulas siis ka järrele,
mis ta tännini olli selle haigusse wasto prukinud, ja
sai sedda rohto ta käest, mis se tark temmale olli a-
stunud. Nüüd ehmatas se Tohter ärra, kui leidis, et
se pimne, selle rohho sekka olli ellawat hõbbedat pa-
n-
nud, mis teisele olleks woinud surma tehha. Selle
saks arsti abbi läbbi sai nüüd Anno terweks, ja il-
ma temmata olleks temma wiisist jo nores põlwe-
selle tarka halpi tõ läbbi, ärrasurnud.

Seäl ümberkaudu elas ka üks in-
nimenne, sedda
hüti hul Rein, sest ta olli me-
lest nodd. Wahhest,
kui ta juhtus langet jomaaega sama, ehk wägga liig
pallaw aeg olli, siis ta olli hopis me-
lest ärra, jandas
üh-
te

ühtepuhko, kippus teiste peäle ja teggi ni sunrt wa-
 wa, et piddi sama kiini sentud. Ka se todi tarka ju-
 re, sest tark olli mondaford kiitlend: „ehk ta fargaks
 „kui kits, ja olleks meletu, kui neljajalgne, siiski pan-
 „nen minna meelt tal pähhä.“ Agga se olli üsna
 tühhi ja walle kitus. Et ta khl Reinole kolm su täit
 wina andis, ja märka temma kallal lausus ja lobbi-
 ses, siiski ei sanud Rein moistust kätte, waid läks
 forralt weel hukumaks, sest need winasutäied teggid
 tedda weel seggasemaks. Egga selle nõdra ja hullu
 mele wasto ei olle ka paljo abbi leida, ja ei koggoni
 mitte ühhe nisugguse noia jures, kes isse moistusse
 wasto panneb ja innimesi rummalusjes ja ebbaus-
 kus kinnitab. — Sel targal olli nüüd ommal suur
 häbbi, et ta wallelikkaks jät, ja rahwas hakkas ka
 moistuma, et ta agga pettusse ja kawwalusse kumbe
 läbbi neid eksitas. Agga mis ta sest holis? temma
 olli rahha rohkeste rummala rahwa kääst sanud, pan-
 ni sedda kotto, ja läks nüüd seina, kusi ta olli tulnud,
 Care male, sure rahha, kottiga jälle taggasi.

Eks nisuggusi petjaid olle paljo ma rahwa seas?
 — ja eks se olle suur rummalus ja moistlikkul inni-
 mek-

messel häbbiks, nende jures abbi otsida? — Kui
 paljo kahjo ja hädda saab se läbbi tehtud, ja kuida
 woib Juumala sanua, ja meie omma moistusse sel-
 ge õppetns süddant walgustada, kui innimenne, sög-
 geda ja tühja asja, mis koggoni ei sünni ja ei woi ol-
 la, ussub tõesti ollewad? Sepärrast, keik kes sedda
 loete, kuida Simona Aldo rahwast pettis, minge om-
 meti se läbbi targemaks, ja ärge uskege, mis nisug-
 gused wallelikkud targad ja noiad kiitlewad. Tulleb
 haigus kätte, ehk se olleks khl üks isse haigus mis
 ehk agga arro innimesel juhtub, siis ärge mõtt lge,
 et teised kurjad innimesed sedda peäle pannud, ja är-
 ge otsige noia de jures temma wasto abbi, waid tulle-
 tage mele, et haigus ja ihho hädda on mitmesug-
 gune, nenda kui se ihho isse mitmetest liikmettest, nah-
 hast ja werrest, luust ja lihhas, kondist ja soontest on
 kottopandud. Kes ostab siis iggakord leida, kus hai-
 gusse wigga on? Ja seäni kui hing ihhoga ühhes
 on, tunneb ka hing ihho häddast waewa, ja lähheb
 mondaford se läbbi nõdraks, ramnotumaks ja wah-
 hest ka meletumaks. Juumala muhtlus kääb mitmel
 wiisil innimesse peäle. Sepärrast otsige abbi, kus ted-

da sünnib otstida, Ursti jures, kes õppind, innimesse
 ihho ärratundma, haigussest arro sama, ja moistab
 rohto temma wasto anda. Ja kui siis ka ei leia ab-
 bi, siis kannatage, ja andke ennast Jummalale hõlks.
 — Juhub teil üks õnnetus, surewad ehk äkkselt,
 üks loom, ehk ennamgi ärra, ilma et teate, mis läb-
 bi se tulund, siis ärge mõttelge, et teised sedda teinud,
 waid kulage järrel, kas se ehk sünnis teie omma ho-
 letusse läbbi, kas se loom ehk olli sõdmatta ehk joot-
 matta, kas se ehk sõi ehk jõi miidagit mettas ehk
 lautas, mis temmale surma teggi, ja kui ehk siis ka
 ei leia süüd, siis moistske, et meie ei jona keik wigga
 ärraarwata; agga ärge siiski andke ebbausule maad
 ommas süddames. — Joseb piim teil kofko, et wah-
 best diete wennida ainnab, siis ärge olge rummalad,
 sedda teise wõdra innimesse süüks arwata, waid kand-
 ke agga hoolt, et lüpsikud ja piima-püttid hästi puh-
 taks sawad pestud, ja kui se ei aita, sest et jo pu sis-
 se se wigga lainud, siis wõtke üsna ued püttid piima
 alla; kül siis piim jälle lähheb heaks. — Raub
 teil miidagit ärra, ehk risub warras teie kääst, siis
 otstige omma takka, agga mitte noia jures, kes teid
 agga

agga pekkab, waid kastsuge märki enne sada, ja siis
 moia ehk kohtowannematte läbbi sedda diete toime-
 tada. — Wihkage ülleütlese keik ebbausko, ja sage
 moislikkaks sedda uskuma, mis Jummal käästnud,
 ja selge moistus õppetab Sedda head meelt ja mois-
 tust andko Jummal isse teile ja hoidko teid, igga
 lõwera tee eest! —

4.

P a u l.

Et ma kül üks tallomees
 Siiski mul hea põlli kääst;
 Keimal iärko Jummal ainnab,
 Põld mul omma wilja kääst.

2. Lõbb ma teen hea melega,
 Naese = laste = perrega;
 Walle = higgis toidust same,
 Keine teist ka armastame.

3. Keik meil hästi forda lääd,
 Südda ikka rõmwa naad;
 Riid ja taplus, kurri kääst,
 Sawad meitest kangel ärra.

4. Ma-

4. Maene, lahke, tašane,
Polle ial wastane,
Wottab moga waewa nähha,
Omme tööd keik ausast tehha.

5. Lapsed, hästi õppetud,
Samad sureks kaswatud,
Kuulwad wannematte sanna,
Kurja himmul' maad ei aäna.

6. Mis mul wigga ellada? —
Rikkusfest ei holi ma,
Kui mul Jummalast on jäetud
Peiba, mis so õsaks seätud.

7. Sure Herra warrandus,
Tühhi au, ja surustus,
Eüddant agga waewawad,
Patto töle kiusawad.

8. Ei siis rikkust noua ma,
Egga suurt au ihhalda.
Terwist agga Jummal andko!
Ja meid wimaks taewa andko
